

LAPSEN OSALLISUUS ENSIARVIOINTITYÖSKENTE- LYN ASIAKIRJOISSA

Noora Ruotsalainen ja Jessica
Vähämaa
Sosiaalityön käytäntötutkimus
Lasten- ja perhepalveluiden
sosiaalityö
Helsingin yliopisto
Helmikuu 2020

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Toteutimme tutkimuksemme Keski-Uudenmaan sosiaali- ja terveystyöntekijöiden kuuluvan Järvenpään kaupungin perhesosiaalityön yksikössä, jossa tehdään ensiarviointia. Ensiarviointi on osa palvelutarpeen arviointiprosessia. Ensiarvioinnissa tehdään seitsemän arkipäivän sisällä asian vireille tulosta ratkaisu siitä, tarvitaanko asiassa laajempaa selvitystä lapsen ja perheen tilanteesta. (ShL 36 §.)

Tutkimusaiheen taustalla vaikuttivat työyhteisön toiveet ensiarviointiprosessin selkiyttämisestä sekä kuntayhtymän tarpeet ensiarviointityöskentelyprosessin yhtenäistämistä ja keskittämistä koko kuntayhtymän alueella. Päädyimme muodostamaan tutkimusideamme aineistoista nousevien havaintojen pohjalta, minkä avulla löysimme myös käsitteellistettäväksi ilmiöksi lapsen osallisuuden.

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa lapsen osallisuutta ensiarviointityöskentelyssä.

Tutkimuksen tavoitteena on yhtenäistää ensiarviointityötä tekevien työntekijöiden näkemyksiä lasten osallistumisesta ja osallisuudesta ensiarviointityöskentelyyn.

Tutkimuskysymyksemme on:

Miten lasten osallisuudesta kirjoitetaan ensiarvioinnin asiakirjamerkinnoissa?

AINEISTO JA ANALYYSI

Tutkimuksen aineisto muodostui 38:stä aikavälillä 1.6.-30.6.2019 ensiarviointityöskentelyssä käsitellyistä lastensuojeluilmoituksesta, tarkemmin ilmoitusten käsittelyosan toimenpidekirjauksista.

Aineiston analyysitapa oli teoriaohjaava sisällönanalyysi. Luokittelimme asiakastekstejä sen mukaan, millaisia *lähestymistapoja lapsen osallisuuteen* havaitsimme teksteissä (Thomas 2002). Tarkastelimme aineistoa myös Thomasin *osallisuuden ulottuvuuksien* sekä *prosessi- ja kohtaamisosallisuuden* käsitteiden kautta (Muukkonen 2013).

TULOKSET

Tunnistimme aineistosta *kliiniset, byrokraattiset ja arvosidonnaiset* lähestymistavat lapsen osallisuuteen. Lasten osallistamatta jättämistä perusteltiin lapsen haavoittuvuudella. Sekä lapsen osallistumista, että osallistumisen puutetta perusteltiin organisaation ohjeistuksilla ja palveluiden järjestämisvastuilla. Lapsen osallistuminen nähtiin joissain tapauksissa itsessään tärkeänä arvona ja lapsen osallisuus omassa asiassaan oleellisena.

Lasten osallisuus näytti toteutuvan parhaiten silloin, kun työntekijä valitsi lapsen tapaamisen ensiarviointityökaluksi. Kohtaamisosallisuus toteutui vahvemmin vanhempien lasten kohdalla ja ilmoituksissa, joissa huolipuhe oli epäselvää tai kyseessä olivat vakavat tai laaja-alaiset huolenaiheet. Prosessiosallisuuteen johtivat useimmiten lapsen nuori ikä ja ilmoituksen sisällöstä ilmenevä vähäisempi huoli.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

Tutkimustulosten ja työyhteisön kanssa käydyn keskustelun perusteella ensiarviointityöskentelyssä tulisi paitsi kiinnittää enemmän huomiota lapsen osallisuuteen, myös kirjata siitä tarkemmin. Osallisuuden eri ulottuvuuksien tunnistaminen on tärkeää, eikä lapsen osallisuutta tule katsoa kapea-alaisesti toteutuvaksi vain henkilökohtaisen kuulemisen avulla. Tämän tutkimuksen perusteella Järvenpään perhesosiaalityön yksikössä on alettu kiinnittää enemmän huomiota lapsen osallisuuteen ensiarviointiprosessin eri vaiheissa. Osallisuudesta myös kirjataan tarkemmin ensiarvioinnin teksteihin.

Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymässä on käynnissä kehittämishanke ensiarviointityöskentelyn yhtenäistämiseksi ja keskittämiseksi. On erityisen tärkeää, että lasten osallisuus huomioidaan hankkeen pohjalta syntyvässä uudessa ensiarviointityöskentelyn mallissa.

Osallisuuden toteutumisen varmistamiseksi tulee hankkeessa luoda sille selkeät puitteet, toimintamallit ja kirjaamiskäytännöt.

LÄHTEET

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Thomas, N. (2002). Children, family and the state: decision-making and child participation. Policy Press.

Muukkonen, T. (2013). Lapsen kohtaamis- ja prosessiosallisuus. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. THL.